

OVERZICHT ADVIEZEN EN VRAGEN DELTACOMMISSARIS 2019 TOT EN MET 2023

NATIONAAL DELTAPROGRAMMA 2024

Overzicht adviezen en vragen deltacommissaris 2019 tot en met 2023

Jaarlijks geeft de deltacommissaris een aantal adviezen bij het Deltaprogramma dat op Prinsjesdag door de minister van Infrastructuur en Waterstaat aan de Staten-Generaal wordt aangeboden. Deze adviezen staan in de aanbiedingsbrief, die – samen met de kabinetsreactie op die adviezen – onderdeel is van het jaarlijkse Deltaprogramma. Ook gedurende de rest van het jaar kan de deltacommissaris de betrokken bewindspersonen gevraagd en ongevraagd adviseren over onderdelen van het Deltaprogramma. In deze briefadviezen kan hij indien nodig bijvoorbeeld voorstellen hun bevoegdheden in te zetten als de voortgang van het Deltaprogramma dreigt te stagneren. Net als aan de bewindspersonen stuurt de deltacommissaris soms ook oproepen of adviezen aan de andere overheden die bij het Deltaprogramma zijn betrokken.

In dit achtergronddocument bij Deltaprogramma 2024 staat een overzicht van de adviezen en briefadviezen van deltacommissaris in de periode 2019 tot en met 2023, de eventuele reactie erop en de stand van zaken. De aanbiedingsbrief bij Deltaprogramma 2024, de kabinetsreactie en het advies over de dijkversterkingsopgave zijn na Prinsjesdag 2023 toegevoegd in deze tweede versie van het document.

De omschrijvingen van de adviezen zijn beknopt. Voor de volledige adviezen wordt verwezen naar de oorspronkelijke documenten.

Inhoud

2019

- 12-06-2019 Aanbiedingsbrief Deltaprogramma 2020
 - 16-09-2019 Brief gevolgen PAS uitspraak voor het Deltaprogramma
 - 04-12-2019 Brief DC namens Stuurgroep Deltaprogramma noodwet PAS voor HWBP-projecten
-

2020

- 18-05-2020 Briefadvies financiële bijdragen regio's Deltaplan Zoetwater
 - 15-06-2020 Aanbiedingsbrief Deltaprogramma 2021
 - 10-12-2020 Gezamenlijke boodschap Minister Infrastructuur en Waterstaat, Unie van Waterschappen en deltacommissaris over eerste Landelijke beoordelingsronde
-

2021

- 09-06-2021 Advies Perspectief voor Limburg
 - 23-06-2021 Aanbiedingsbrief Deltaprogramma 2022
 - 01-09-2021 Briefadvies woningbouw en klimaatadaptatie – spoor 1
 - 03-12-2021 Briefadvies woningbouw en klimaatadaptatie – spoor 2
-

2022

- 07-04-2022 Briefadvies Maak werk van klimaatadaptatie
 - 29-06-2022 Aanbiedingsbrief Deltaprogramma 2023
-

2023

- 08-05-2023 Brief aan nieuwe bestuurders provincies en waterschappen over bijdrage Deltaprogramma aan ruimtelijke opgaven
 - 20-07-2023 Aanbiedingsbrief Deltaprogramma 2024
 - 27-11-2023 Advies over de dijkversterkingsopgave
-

12-06-2019	Aanbiedingsbrief Deltaprogramma 2020
Advies	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oprichten van een nationaal programma bodemdaling 2. De woningbouwopgave klimaatadaptief plannen en ontwikkelen en aanwezige belemmeringen in de (bouw) regels mogelijk wegnemen 3. Onderzoek in het kader van water en klimaat intensiveren <p>Link: DP2020 NL printversie Publicatie Deltaprogramma</p>
Kabinetsreactie	<ol style="list-style-type: none"> 1. In het Interbestuurlijk Programma (IBP) zijn begin 2018 eerste afspraken gemaakt over een gezamenlijke aanpak voor bodemdaling. De betrokken bewindspersonen hebben niet gekozen voor een nationaal programma of een coördinerend bewindspersoon, maar hebben bodemdaling door slappe bodems als belangrijke opgave in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de bijbehorende uitvoeringsagenda verankerd en met een visie op de opgave richting gegeven aan een verdere regionale uitwerking. Het rijk gaf een impuls aan de ontwikkeling van kennis en strategieën via een regiodeal die zowel op landelijk gebied als de bebouwd omgeving is gericht. De bijdrage aan de vermindering van CO₂-uitstoot is onderdeel van het klimaatakkoord. 2. De locatiekeuze en het klimaatadaptief bouwen van nieuwe woningen is de verantwoordelijkheid van gemeenten en provincies. Het Rijk gaat in gesprek over de woningbouwopgave met de regio's met de grootste spanning op de woningmarkt. Daarnaast wordt nog dit jaar gestart met de uitvoering van een zogenaamde adaptatiedialoog als onderdeel van de Nationale Adaptiestrategie over de gebouwde omgeving. Ook wordt er in samenwerking met NEN en CROW verkend of niet-wettelijke richtlijnen en standaarden aangepast of opgesteld kunnen worden zodanig dat die een klimaatbestendige bouw en inrichting bevorderen. 3. Ter ondersteuning van de ontwikkeling van nieuwe klimaatscenario's voor Nederland draagt de minister bij aan de opzet van een nieuw onderzoeksprogramma naar zeespiegelstijging. Tevens neemt de minister de resultaten mee van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), dat eind 2019 officieel rapporteert over nieuwe inzichten ten aanzien van versnelde mondiale zeespiegelstijging. Het KNMI zal de (mondiaal) ontwikkelde inzichten verwerken in nieuwe scenario's voor zeespiegelstijging (2019) en klimaatontwikkeling (2021) voor onze regio.
Stand van zaken	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er is een Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling gekomen. Dat inmiddels is ondergebracht in het Kenniscentrum Bodemdaling en funderingen. Met financiering vanuit het klimaatakkoord is een programmering opgesteld voor de aanpak van het veenweidegebied. Ook is een Fonds voor duurzaam funderingsherstel in ontwikkeling. 2. Er is door het Rijk een Nationale Aanpak Klimaatadaptatie Gebouwde Omgeving opgesteld. 3. Kennisprogramma Zeespiegelstijging is gestart. Het KNMI heeft in het Klimaatsignaal 2021 een tussenstand van zaken uitgebracht, gebaseerd op het zesde rapport van het IPCC uit augustus 2021. In het Klimaatsignaal 2021 is de kennis uit het IPCC rapport aangevuld met waarnemingen en onderzoek van het KNMI met nieuwste inzichten over het veranderende Nederlandse klimaat. De publicatie van de KNMI'23 klimaatscenario's is gepland in oktober 2023.
16-09-2019	Brief gevolgen PAS-uitspraak voor het Deltaprogramma
Advies delta-commissaris	<p>Het adviescollege Stikstofproblematiek, onder voorzitterschap van de heer J.W. Remkes is door de minister van LNV gevraagd(1) te adviseren over de wijze waarop en de voorwaarden waaronder op korte termijn toestemming kan worden verleend voor activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden en zo mogelijk een afwegingskader hiervoor aan te reiken. Voor de langere termijn werkt het college aan een advies omtrent het ontwikkelen van een nieuwe aanpak voor stikstof.</p> <p>Diverse projecten die onder de vlag van het Deltaprogramma worden uitgevoerd, zijn opgenomen in de inventarisatie van projecten die mogelijk gevolgen ondervinden van de uitspraak van de Afdeling(2). Dit betreft zowel projecten van het Rijk (onder meer de Afsluitdijk, Kustlijn zorg, de Noordervaart en dijkversterkingen bij Marken) als projecten van medeoverheden (hoogwaterprojecten en het hoogwaterbeschermingsprogramma). Naast deze projecten die op korte termijn worden beïnvloed, gaat het juist in het Deltaprogramma ook om de lange termijn. Daarbij richt deltagcommissaris Peter Glas zich op zijn wettelijke opdracht die ziet op de periode tot 2050, maar met het vizier gericht op de verder gelegen toekomst. Het land kan het zich immers niet veroorloven om te stoppen met het werken aan water.</p> <p>Er kan zijns inziens geen discussie over bestaan dat de projecten onder het Deltaprogramma, in het belang van de waterveiligheid van het laaggelegen Nederland, de hoogste prioriteit dienen te krijgen in de adviezen.</p> <p>Link: Gevolgen PAS-uitspraak voor het Deltaprogramma Publicatie Deltaprogramma</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Kamerstuk 32 670, nr. 164 dd. 12 juli 2019 2 Brief minister van LNV, kenmerk DGNVLG-NP/19219179, dd. 13 september 2019

16-09-2019

Brief gevolgen PAS-uitspraak voor het Deltaprogramma

Eindadvies Adviescollege Stikstof- problematiek

In het advies 'Niet alles kan overal' heeft dit adviescollege Stikstofproblematiek een redeneerlijn ontwikkeld. "Het is in het licht van de beoordeling van de effecten van bouwactiviteiten op de stikstofproblematiek goed om een duidelijk onderscheid te maken tussen permanente emissies (denk aan een betonmortelcentrale) en tijdelijke emissies op de bouwplaats. Uiteraard zullen de NOx-emissies van de gebruiksfase van het bouwproject beoordeeld moeten worden op permanente bijdragen en effecten, voor zover de verwachting is dat dit effecten op Natura 2000-gebieden heeft. De aanleg van een energie-neutrale woonwijk, energie-infrastructuur, waterkeringen, beheer, onderhoud en vervangingsinvesteringen zouden naar de mening van het Adviescollege niet moeten worden geblokkeerd door tijdelijke emissies in de bouwfase.

Voor de aanleg van infrastructuur (wegverbredingen, nieuwe wegen) moet worden beoordeeld of de structurele gevolgen voor de stikstofemissies passen binnen het overeengekomen NOx-reductiepad en de gebiedspecifieke aanpak.

Bouwactiviteiten worden van jaar tot jaar op andere plaatsen uitgevoerd. Met een min of meer gelijkblijvend bouwvolume leidt dit per jaar tot een bepaalde NOx-emissie (vracht in kton, zoals weergegeven in de emissie-registratie) die onderdeel wordt van de 'stikstofdeken'. Het Adviescollege is van mening dat het apart beoordelen van tijdelijke emissies en het hierbij verlichten van de individuele beoordeling van projecten op de NOx-emissies een belangrijke wijziging is ten opzichte van de huidige werkwijze.

Het Adviescollege is van mening dat er voor tijdelijke emissies van bouwactiviteiten voldoende ruimte beschikbaar moet worden gemaakt, zodat deze activiteiten niet langer onderworpen hoeven te worden aan gedetailleerde depositieberekeningen".

In navolging van dit advies is in de Wet natuurbescherming een vrijstelling gekomen voor de effecten van stikstof tijdens de aanlegfase. Hiermee kon vertraging voor o.a. dijkversterkingen worden voorkomen.

[Kamerstuk 35334 nr.86](#)

Stand van zaken

De uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 over het programma aanpak stikstof 2015-2021 kan gevolgen hebben voor veel Deltaprogramma projecten, omdat bij de uitvoering hiervan sprake kan zijn van een stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied.

Om de impact van PAS-uitspraken enigszins te beperken is 1 juli 2021 in de Wet natuurbescherming een bouwvrijstelling opgenomen. De bedoeling daarvan was dat bij de vergunningverlening voor een project geen rekening hoefde te worden gehouden met de stikstofuitstoot van bepaalde bouwactiviteiten. Het werd hierdoor eenvoudiger om vergunningen te verlenen voor bouw- en infrastructurele projecten, zoals bijvoorbeeld HWBP-projecten. Volgens de wetgever leidde de bouwvrijstelling niet tot aantasting van Natura 2000-gebieden dankzij een breder 'robuust en effectief pakket aan maatregelen'. Volgens de wetgever leidt dit totale pakket van maatregelen, samen met de autonome daling van de stikstof, op een landelijk 'hoger schaalniveau' tot een zodanig grote verbetering van de natuur, dat de stikstofgevolgen van activiteiten tijdens de bouwfase daartegen zouden wegvallen.

Op 2 november 2022 de Raad van State uitspraak gedaan over de toepasbaarheid van deze vrijstelling van de vergunningplicht. De minister voor Natuur en Stikstof heeft de Tweede Kamer op 3 november over de uitspraak geïnformeerd dat de Raad van State heeft geoordeeld dat de bouwvrijstelling niet gebruikt mag worden. (kamerstuk 35334 nr.208). "De bouwvrijstelling houdt in dat voor de tijdelijke stikstofuitstoot die tijdens de bouw ontstaat, geen natuurvergunning nodig is. De hoogste rechter vindt dit niet juist, omdat het niet is uit te sluiten dat de natuur in Natura 2000-gebieden hierdoor schade oploopt. De Raad van State geeft aan dat uit de rechtspraak van het Europese Hof volgt dat een maatregelenpakket zoals de wetgever voorstelt alleen als onderbouwing gebruikt mag worden als die maatregelen ook echt zijn uitgevoerd en de verwachte voordelen daarvan vaststaan. Het pakket van maatregelen dat de wetgever heeft gebruikt als onderbouwing om de bouwvrijstelling in de Wet natuurbescherming op te nemen, voldoet daar niet aan. Dit betekent dat voor individuele projecten, net als in de situatie van vóór de bouwvrijstelling, voor een plan of project een zogenoemde voortoets moet worden uitgevoerd en, zo nodig, een passende beoordeling is vereist. Aangezien bij veel aanlegprojecten stikstof vrijkomt en de Natura 2000-gebieden er niet goed voorstaan zal een vergunning ihkv de Wet natuurbescherming niet eenvoudig rondkomen. Dit betekent meer onderzoekslasten, meer kosten voor mitigerende maatregelen en onzekerheid of vergunningen (tijdig) afgegeven kunnen worden.

Zie bijvoorbeeld provincie Noord-Brabant die vanwege de staat van de 15 natutra2000-gebieden in Noord-Brabant de vergunningverlening tijdelijk heeft stilgelegd.

04-12-2019

Brief deltacommissaris namens Stuurgroep Deltaprogramma noodwet PAS voor HWBP-projecten

Advies	<p>Context: Deltacommissaris Peter Glas reageert op brief (gestuurd door Ministers LNV, IenW, MenW) van 13 november jl., waarin een maatregelenpakket voor de stikstofproblematiek in de woningbouw- en infrastructuursector en voor de PFAS-problematiek wordt aangekondigd.</p> <p>Uit die brief: Projecten die zorgen dat de veiligheid van onze (vaar)wegen en de waterveiligheid, moeten worden gegarandeerd. Het kabinet zal hier via noodwetgeving ruimte voor creëren. We moeten droge voeten houden, veilig gebruik van onze rijkswegen moet zijn gegarandeerd. Met een ecologische toets wordt beoordeeld wat de effecten zijn van deze activiteiten van nationale weg- en waterveiligheid voor de natuurwaarden per Natura 2000-gebied. Indien er sprake is van nadelige effecten, dan moeten deze worden gecompenseerd en de natuur worden verbeterd.</p> <p>Advies: Het is van groot belang dat het werken aan waterveiligheid niet stil komt te vallen. De kabinetsinzet om met noodwetgeving te komen om dit te garanderen werd verwelkomd, waarbij expliciet aandacht wordt gevraagd voor om niet alleen waterveiligheidsprojecten die in opdracht van het Rijk, maar ook waterveiligheidsprojecten die in opdracht van medeoverheden (in dit geval de waterschappen) worden uitgevoerd, onder de werkings sfeer van de (nood)wet- of regelgeving te brengen als bedoeld in de genoemde Kamerbrief van 13 november.</p> <p>Link: Brief deltacommissaris aan ministers LNV, IenW en MenW inzake noodwet PAS voor HWBP-projecten Publicatie Deltaprogramma</p>
Kabinetsreactie	<p>Er is geen noodwet gekomen. Wel is op 1 januari 2020 de Spoedwet aanpak stikstof inwerking getreden. Deze wet wijzigt de Wet natuurbescherming en voorziet in aanvullende instrumenten om de stikstofproblematiek aan te pakken en moet nieuwe activiteiten met stikstofdepositie mogelijk maken. In deze wetswijzigingen is een stikstofregistratiesysteem opgenomen waarmee door inzet van generieke maatregelen te treffen (waaronder snelheidsverlaging) stikstofruimte kon worden gereserveerd die ingezet kan worden voor woningbouw en een enkel wegprojecten.</p>
Stand van zaken	<p>Op dit moment wordt er geen noodwetgeving voorbereid en is het kabinet bezig om de wetgeving zo aan te passen dat het bestaande stikstofregistratiesysteem zo wordt gewijzigd dat er voor provincies en rijkspartijen rijkspartijen (Vro, KenE, IenW en Defensie) eigen '(doel)banken' of 'bankrekeningen' komen waar stikstofruimte kan worden gestald om deze in te zetten voor preferente projecten. Dit kan dan bijvoorbeeld ingezet worden voor (rijks)projecten onder verantwoordelijkheid van de Minister van IenW als gaat om projecten op het terrein van mobiliteit, waterkwaliteit en waterveiligheid en overige IenW-projecten.</p>

2020

18-05-2020	Brief financiële bijdragen regio's Deltaplan Zoetwater
Advies	<p>De vertegenwoordigers van regionale zoetwaterregio's committeren aan de genoemde regionale (co)financiering ter waarde van 540 miljoen euro, ruim twee derde van de totale kosten. De regionale financiering komt vrijwel geheel vanuit waterschappen, provincies en drinkwaterbedrijven en is deels al geformaliseerd in bestuurlijke besluiten.</p> <p>Voor dit maatregelenpakket wordt ruim 250 miljoen euro uit het Deltafonds gevraagd. Op dit moment staan al 150 miljoen euro in het Deltafonds gereserveerd. Er is de vraag om de bijdrage vanuit het Deltafonds voor het zoetwaterpakket 2022-2027 met 100 miljoen euro te verhogen zodat de extra gezamenlijke ambitie ook daadwerkelijk gerealiseerd kan worden. Daarbij blijft vanzelfsprekend gelden dat regionale financiering een harde voorwaarde is om in aanmerking te komen voor een bijdrage uit het Deltafonds. Als dit pakket niet kan worden uitgevoerd, dan moeten de zoetwaterregio's samen met de deltacommissaris adviseren over het maken van pijnlijke keuzes: waar in Nederland moeten we extra droogteschade accepteren en/of waar moeten we transitieën temporiseren?</p> <p>Met deze brief willen de vertegenwoordigers van de zoetwaterregio's in het Bestuurlijk Platform Zoetwater (BPZ) en de deltacommissaris laten weten dat zij een hoog ambitieniveau hebben voor de tweede fase van het Deltaplan Zoetwater (2022-2027) om ons land weerbaarder te maken tegen droogte en watertekorten en dat de regionale partijen hiervoor hun verantwoordelijkheid willen nemen, ook in financiële zin.</p> <p>Link: Brief aan minister van IenW m.b.t. financiële bijdragen regio's Deltaplan Zoetwater Publicatie Deltaprogramma</p>
Kabinetsreactie	<p>Het aanbod vanuit de zoetwaterregio's is door de minister van IenW opgepakt en de Deltafonds bijdrage voor zoetwater in de periode 2022/27 is verhoogd tot €250 miljoen.</p>
Stand van zaken	<p>Met deze brief willen de vertegenwoordigers van de zoetwaterregio's in het Bestuurlijk Platform Zoetwater (BPZ) en de deltacommissaris laten weten dat zij een hoog ambitieniveau hebben voor de tweede fase van het Deltaplan Zoetwater (2022-2027) om ons land weerbaarder te maken tegen droogte en watertekorten en dat de regionale partijen hiervoor hun verantwoordelijkheid willen nemen, ook in financiële zin. Dat is gehonoreerd door de minister en inmiddels hebben Rijk en regio's dit uitgewerkt in het Deltaplan zoetwater 2022-2027 dat met DP2022 naar de kamer is gegaan en voorziet in een maatregelenprogrammering van circa €800 miljoen voor aanvoerroutes, water vasthouden en besparen, innovaties en aanpassen van landgebruik. Hiervan is €250 miljoen afkomstig uit het Deltafonds en wordt €550 miljoen bijgedragen door de overheden in de regio's.</p>

15-06-2020	Aanbiedingsbrief Deltaprogramma 2021
Advies	<ol style="list-style-type: none"> 1. Waterveiligheid in 2050 op orde 2. Klimaatbestendig maken vitale en kwetsbare functies 3. Gevolgen COVID-19 voor het deltaprogramma en advies BMH Klaar voor Klimaatverandering Link: DP2021_NL_printversie Publicatie Deltaprogramma
Kabinetsreactie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er is momenteel een aantal vertragingen op projectniveau (door de stikstofproblematiek, PFAS, complexiteit en samenvoeging van projecten). Er wordt door de waterschappen en het Rijk gewerkt aan maatregelen om de stabiliteit van de projectramingen te vergroten. Vanwege de stikstofproblematiek moet onderzoek worden gedaan om per project uit te zoeken wat de knelpunten en de mogelijkheden zijn. Ook de huidige situatie met COVID-19 maakt dat het juist nu belangrijk is dat we tempo maken met de uitvoering en met elkaar kijken waar mogelijkheden zijn om opdrachten naar voren te halen zodat ook de grond-, weg- en waterbouwers aan het werk blijven. Momenteel onderzoekt de minister de mogelijkheden hiervoor, passend binnen de bestaande financiële kaders. Hierbij doet hij een beroep op beheerders en de alliantie van waterschappen en Rijkswaterstaat om dit mee te nemen in een adequate project- en programma-aanpak. 2. Om de versnelling van de uitvoering financieel te ondersteunen, stelt de minister eenmalig €200 miljoen beschikbaar aan de decentrale overheden in de vorm van bijdragen uit het Deltafonds. Deze impulsregeling zal op 1 januari 2021 van start gaan. De wijziging van de Waterwet die hiervoor nodig is, is op 1 juli 2020 in werking getreden. De minister onderschrijft de oproep van de deltacommissaris aan de verantwoordelijke partijen: zowel de rijkspartijen, de netwerkbeheerders als (daar waar relevant) de regionale partijen (ook in de private sector), om te werken aan het klimaatbestendig maken van de vitale en kwetsbare functies in verbinding met de andere opgaven in de leefomgeving. De potentiële schade is groot als deze functies niet bestand zijn tegen overstromingen en als gevolg daarvan langdurig uitvallen of een milieuramp veroorzaken. 3. Het is op dit moment nog te vroeg om te duiden wat COVID-19 gaat betekenen voor de overheidsfinanciën. Er is een forse inzet nodig om de opgaven (zoetwater, droogte, ruimtelijke adaptatie, waterveiligheid in 2050) te realiseren. Het is niet aan de minister om invulling te geven aan het advies van de deltacommissaris om de voorstellen voor het intensiveren van klimaatadaptatie en het weerbaarder maken van de zoetwatervoorziening uit het rapport van de Brede Maatschappelijke Heroverweging (Klaar voor Klimaatverandering), in belangrijke mate over te nemen in het regeerakkoord van het volgende kabinet.
Stand van zaken	<ol style="list-style-type: none"> 1. De tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie, sinds 1 januari 2021 van kracht, betreft een bijdrage van € 200 miljoen door het Rijk, met twee derde cofinanciering door de regio (verhouding 1:2). Eind 2022 is € 117 miljoen van de rijksbijdrage benut. 2023 is het laatste jaar voor aanvragen voor deze impulsregeling. Gemeenten, provincies en waterschappen treffen, mede door deze regeling, overal maatregelen die bijdragen aan de doelen van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Hierdoor groeit de aandacht voor het nemen van klimaatadaptatieve maatregelen en worden samenwerkingsconstructies op lokaal en regionaal niveau verder versterkt. 2. Aanbevelingen van de beleidstafel wateroverlast en hoogwater uit 2022 gaan helpen om het belang van de aanpak van V&K een extra impuls te geven, o.a. door de aanpak van V&K te betrekken bij de uitvoering van bovenregionale stresstesten. 3. In het coalitieakkoord Rutte IV is afgesproken om het Deltaprogramma te versnellen.
10-12-2020	Gezamenlijke boodschap van de Minister Infrastructuur en Waterstaat, Unie van Waterschappen en deltacommissaris over de eerste Landelijke beoordelingsronde: goed op stoom, maar nu in volle vaart door, want we zijn er nog niet.
Advies	<p>In een gezamenlijke brief roepen de minister van IenW, de portefeuillehouder waterveiligheid van de Unie van Waterschappen en de deltacommissaris de beheerders van de primaire keringen op volle kracht door te gaan met de beoordeling van de primaire keringen. Zodat er in 2023 een kwalitatief goed en gevuld eerste Landelijke Veiligheidsbeeld gemaakt kan worden.</p>
Kabinetsreactie	n.v.t.
Stand van zaken	<p>De eerste landelijke beoordelingsronde (LBO1) heeft plaatsgevonden in de periode 2017-2022 en is eind 2022 afgerond. Alle primaire keringen zijn beoordeeld op basis van het wettelijk voorgeschreven, bijpassende instrumentarium. De Tweede Kamer heeft op 30 mei 2023 de feitelijke rapportage ontvangen over de uitkomsten van de beoordelingen van de Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT).</p>

2021

09-06-2021	Advies Perspectief voor Limburg
Advies	<ol style="list-style-type: none">1. Discussie over de hoogte van de keringen is in Limburg een discussie over de normen geworden. Hoewel deze twee natuurlijk samenhang hebben, is dit niet hetzelfde.2. In dit advies is een brede set van afwegingselementen betrokken. Dit is in lijn met de terechte constatering van het ENW dat een heroverweging van de waterveiligheid, als basisvoorwaarde voor welzijn en welvaart, niet mag worden beperkt tot technische of bestuurlijke dimensies. Dat betekent dus dat deze breder van opzet moet zijn. Ik adviseer op grond van weging van de bredere set van criteria, en de bestuurlijke signalen in de bestuurlijke begeleidingsgroep, om de normwaarden ongemoeid te laten, maar daarbij wel op zoek te gaan naar mogelijkheden binnen het bestaande instrumentarium om de impact van de keringen zo gering mogelijk te maken.3. Om tot keringen te komen die zo veel als mogelijk op lokaal draagvlak kunnen rekenen kunnen de mogelijkheden van innovatief ontwerp van de keringen en de optimalisaties die binnen het Wettelijk Beoordelings Instrumentarium / Ontwerp Instrumentarium (WBI/OI) mogelijk zijn, worden benut. Hierbij kan het Hoogwaterbeschermingsprogramma als bron van kennis en ervaring worden aangeboord en uitgebouwd met regionale ervaringen, bijvoorbeeld in het kader van de Kennis- en Innovatie Agenda HWBP. Ook is een belangrijke notie uit de bestuurlijke begeleidingsgroep dat het benutten van meekoppelkansen een positieve bijdrage kan leveren aan het draagvlak voor een dijkontwerp. <p>Link: Adviesrapport deltacommissaris 'Perspectief voor Limburg', 9 juni 2021</p>
Kabinetsreactie	Het kabinet heeft bij monde van de minister van IenW in de zomer van 2021 (na de overstromingen in Limburg) aangegeven het advies van de deltacommissaris over te nemen.
Stand van zaken	De discussie over de normhoogte / keringhoogte is verstomd, uiteraard onder invloed van de overstromingen in Limburg.

23-06-2021	Aanbiedingsbrief Deltaprogramma 2022
Advies	<ol style="list-style-type: none">1. Extra middelen toevoegen aan het Deltafonds (komende kabinetsperiode jaarlijks €200 miljoen extra nodig en daarna structureel €100 miljoen per jaar vanaf 2026).2. Substantieel meer investeren in de verbinding van klimaatadaptatie met andere opgaven3. Borgen dat waterbeheerders als mede-initiatiefnemers aan de voorkant van het proces in de NOVI-gebieden aan tafel komen4. Geld vrijmaken voor een Kennisprogramma grensoverschrijdende rivierenafvoer en afvoerverdeling5. Concretisering van de inhoudelijke doelen (en daarvan afgeleide tussendoelen) voor klimaatadaptatie <p>Link: Deltaprogramma 2022 (Printversie) Publicatie Deltaprogramma</p>

Kabinetsreactie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het is aan het nieuwe kabinet om te besluiten over de gewenste kwaliteit van het hoofdwatersysteem en de beschikbare middelen voor aanleg en instandhouding. 2. De minister onderschrijft de oproep van de deltacommissaris om in te zetten op de verbinding van klimaatadaptatie met andere opgaven. Dit leidt tot ruimtelijke keuzes en kansen, die vragen om een integrale visie op de aanpak van alle opgaven in een gebied. De NOVI geeft hiervoor voor de nationale schaal een belangrijke aanzet, maar dit vraagt verdere uitwerking naar regionale en lokale schaal. Het Rijk moet nauw betrokken blijven bij die uitwerking. Voor het advies van de deltacommissaris aan het kabinet om de uitvoeringskracht bij zowel Rijk als regio te versterken geldt dat het aan het nieuwe kabinet én aan de regionale overheden is om hierover te besluiten. 3. Er wordt door verschillende partijen gewerkt aan de borging van klimaatbestendig bouwen in grootschalige nieuwbouwlocaties. Waar dit nog niet gebeurt moeten waterbeheerders aan de voorkant van het proces betrokken worden in de NOVI-gebieden, maar ook in andere relevante gebieden. In de NOVI is opgenomen dat het water- en bodemsysteem meer sturend moet zijn bij de keuzes rondom ruimtelijke ontwikkelingen. Dit principe zal verder moeten worden geconcretiseerd. Die nadere uitwerking zal plaats moeten vinden in de diverse onderdelen van het Deltaprogramma en in programma's ter uitvoering van de NOVI, zoals het Nationaal Programma Landelijk gebied, het Programma Verstedelijking en Wonen, en in de NOVI-gebieden. Ik onderschrijf ook het belang van samenhang tussen de maatschappelijke opgaven waar het water- en bodemsysteem de drager voor is. Ik zie daar uitdrukkelijk ook een leidende rol voor de provincies, waarbij samenwerking moet worden gezocht met de overige waterbeheerders in verband met de wettelijke rolverdeling. 4. Voor de noodzakelijke systeemkeuzes is nog kennisontwikkeling nodig. Dit wordt opgepakt in samenwerking met Rijkswaterstaat, Deltares en diverse andere kennisinstututen. Ook na publicatie van het Programma onder de Omgevingswet Integraal Riviermanagement (POW-IRM) blijft kennisontwikkeling nodig. Naast kennisontwikkeling is het ook van belang dat voor de gewenste beleidskeuzes de ontwikkelde kennis wordt gedeeld met de andere landen in de stroomgebieden van Rijn en Maas, en dat samenwerking wordt georganiseerd. Ook dit zal in het kader van het IRM worden opgepakt. Het is van belang dat we op het juiste moment, de juiste kennis beschikbaar hebben. Afhankelijk van in hoeverre dat het geval is, zal worden bezien hoe dit het beste kan worden ingevuld en georganiseerd. Ik wil hierbij ook verkennen in hoeverre een eventueel Kennisprogramma, zoals wordt voorgesteld door de deltacommissaris, nodig is naast de al lopende trajecten die ik hierboven heb aangegeven en zal hierover met hem in gesprek treden. 5. Het kabinet zou het initiatief nemen om, in samenspraak met betrokken overheidskoepels, te komen tot concretisering van de inhoudelijke doelen voor klimaatadaptatie, zo nodig regionaal gedifferentieerd uit te werken. Het rijksbeleid dat voortkomt uit de herijkte deltabeslissingen en voorkeursstrategieën wordt opgenomen in het Nationaal Water Programma 2022 – 2027 (NWP).
Stand van zaken	<ol style="list-style-type: none"> 1. In het coalitie akkoord heeft het kabinet voor instandhouding van de natte infrastructuur én voor versnelling van het Deltaprogramma een reeks middelen het Deltafonds toegevoegd, die oploopt tot jaarlijks € 250 mln. structureel. 2. De verbinding met andere opgaven zal de komende periode de nodige aandacht vragen. Zo wordt op 1 november 2023 in het IBO van de Stuurgroep DP hierover gesproken. Dit speelt o.a. bij de vertaling van WBS-brief naar allerlei ruimtelijke opgaven (Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), woningdeals etc.), maar ook bij de vertaling van spoor 4 van het Kennisprogramma ZSS en het goed borgen in ruimtelijke plannen van een 'klimaatbestendige' ruimtelijke ordening. 3. Hier wordt o.a. gevolg aan gegeven door 'water en bodem sturend' nu krachtig neer te zetten en dit in de RO sturend te laten zijn, o.a. in NPLG, in woningdeals, in NOVI-gebieden (nu NOVEX-gebieden). 4. Deltares heeft voor de Kennisagenda Rivieren een inventarisatie gemaakt van de kennisontwikkeling over de toekomst van rivieren zowel in Nederland als grensoverschrijdend. Het ministerie van IenW (DG Water en Bodem) maakt een overzicht van internationale gremia. Rijkswaterstaat heeft op verzoek van het ministerie een Kennisagenda Rivieren gemaakt, inclusief de benodigde grensoverschrijdende kennisontwikkeling. Internationale kennisaspecten moeten worden meegenomen het programma Integraal Riviermanagement (IRM). Een gesprek tussen Staf Deltacommissaris en DGWB over de concrete invulling van de IRM-Kennisagenda loopt. 5. Dit wordt opgepakt in een aantal trajecten: <ul style="list-style-type: none"> - in WBS-brief zijn hiervoor concrete acties opgenomen - voor de gebouwde omgeving is dit uitgewerkt in de landelijke maatlat voor een groene klimaatadaptatieve gebouwde omgeving. - voor het landelijk gebied zal dit verder vorm krijgen in het NPLG (en in de PPLG's)

01-09-2021		Briefadvies woningbouw en klimaatadaptatie – spoor 1	
Advies	Deltacommissaris Peter Glas vraagt het ministerie van BZK het voortouw te nemen om te zorgen voor een klimaatadaptieve woningbouw, in nauwe samenwerking met het ministerie van IenW, de regio's én de partners in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. O.a. met de oproep om met een landelijke aanpak en een maatlat te komen. De watertoets moet zijns inziens sterker sturend zijn, zowel op proces als op inhoud, waarbij de adviezen van de waterbeheerder doorwerking krijgt en tijdig kan leiden tot planaanpassingen. De deltagcommissaris adviseert om de juridische borging van de Watertoets (vroegtijdig en bindend) in de Omgevingswet nog eens kritisch te bekijken. Link: Briefadvies deltagcommissaris Woningbouw en klimaatadaptatie, 1 september 2021		
Kabinetsreactie	Als reactie op beide adviezen van de deltagcommissaris over klimaatadaptatie en woningbouw is een positieve kabinetsreactie van BZK en IenW gekomen, die de noodzaak van klimaatadaptief bouwen onderstreept.		
Stand van zaken	Context: Het ministerie van IenW en BZK hebben de deltagcommissaris gevraagd om een advies over de woningbouw en klimaatadaptatie, zie adviesaanvraag 'woningbouw en klimaatadaptatie' van 13 juli jl. Link: Adviesaanvraag woningbouw en klimaatadaptatie	De aanbevelingen uit de twee briefadviezen (spoor 1 én spoor 2) zijn overgenomen, onder andere in de Nationale Aanpak Klimaatadaptieve Gebouwde Omgeving en in de 'Water en bodem sturend' brief van het kabinet. In de Nationale Aanpak Klimaatadaptatie Gebouwde Omgeving is de actie opgenomen om een landelijke maatlat voor klimaatadaptief bouwen op te stellen, als houvast voor overheden en partijen in de bouwsector hoe je klimaatadaptief kunt bouwen en inrichten. De 'landelijke maatlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving' is inmiddels ontwikkeld door het ministerie van BZK, IenW en LNV, in samenwerking met de VNG, IPO en UvW en is op 23 maart 2023 naar de Tweede Kamer gestuurd Link: Kamerbrief over Landelijke maatlat voor een groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving Kamerstuk Rijksoverheid.nl	
03-12-2021		Briefadvies woningbouw en klimaatadaptatie – spoor 2	
Advies	<ol style="list-style-type: none"> 1. Water- en bodemsysteem leidend maken in de ruimtelijke inrichting van Nederland en daarmee ook bij de woningbouwopgave (qua locatiekeuze en bouwwijze). 2. We moeten daarbij beter aansluiten bij de karakteristieken en natuurlijke dynamiek van het water- en bodemsysteem van onze delta. 3. Flexibiliteit bij investeringen in de woningbouw en rekening houden met de effecten van klimaatverandering. We moeten opties voor de lange termijn openhouden en voorkomen dat we in een lock-in situatie belanden waar we alleen met grote inspanningen, en na grote schades en dito herstelkosten nog uit kunnen komen. Link: Briefadvies deltagcommissaris Woningbouw en klimaatadaptatie (Spoor 2) 3 december 2021		
Kabinetsreactie	Zie hiervoor bij 'spoor 1'		
Stand van zaken	Context: In vervolg op het briefadvies van 1 september jl. over de stappen die op korte termijn nodig zijn om tot een aanpak voor klimaatadaptief bouwen te komen, stuurt de deltagcommissaris zijn advies voor 'spoor 2' die meer gericht is op de lange termijn. E.e.a. zoals gevraagd in de adviesaanvraag 'woningbouw en klimaatadaptatie' van 13 juli jl.	De aanbevelingen uit de twee briefadviezen (spoor 1 en spoor 2) zijn overgenomen, onder andere in de Nationale Aanpak Klimaatadaptieve Gebouwde Omgeving en in de 'Water en bodem sturend' brief van het kabinet. Om te komen tot een klimaatadaptieve locatiekeuze voor woningbouw is inmiddels een concept ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving opgesteld, die op 30 mei 2023 naar de Tweede Kamer is gestuurd [Concept ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving Rapport Rijksoverheid.nl].	De uitwerking van hoe rekening te houden met opties openhouden in de toekomst wordt met name uitgewerkt in het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. De eerste resultaten worden in de 'tussenbalans' van het Kennisprogramma opgenomen. De tussenbalans wordt in november 2023 gepubliceerd.

07-04-2022

Briefadvies Maak werk van klimaatadaptatie

Advies

1. Waterveiligheid vraagt om ruimte.
 - a) Houd opties voor de toekomst als meegroeien met de zeespiegelstijging en aanleg van grote waterbuffers open!
 - b) Reserveer een strook langs het hoofdwatersysteem ten behoeve van toekomstige dijkversterking en rivierverruiming, en combineer dit met tijdelijk vergunnen van economisch en maatschappelijk landgebruik.
 - c) Borg de capaciteit van de grote rivieren om piekafvoeren veilig te kunnen afvoeren, nu én op de langere termijn. Accepteer geen nieuwe niet-watergebonden buitendijkse ontwikkelingen in het waterbergend en stroomvoerend gebied van grote rivieren en ruim bestaande overstromingsgevoelige objecten geleidelijk op die dit beperken.
2. Zorg voor voldoende zoetwater en bescherm strategische grondwatervoorraden
 - a) Van het NLPG een integraal programma maken zodat de synergie tussen transities ook in de uitvoering gestalte krijgt. Neem naast stikstof, natuurherstel en waterkwaliteit ook doelen voor waterbeschikbaarheid hierin op.
 - b) Onderzoek, ook voor de lange termijn, de doeltreffendheid en de prikkelwerking van het financiële instrumentarium dat de verschillende overheden tot hun beschikking hebben. Denk hierbij bijvoorbeeld aan doelheffingen op de winning van diep grondwater door industrie en drinkwaterbedrijven. De opbrengst hiervan zou kunnen worden ingezet worden voor bescherming en herstel van grondwatervoorraden.
 - c) Voer regie op de regionale veenweidevisies met de ambitie om vanaf 2025 geen peilverlagingen door te voeren in veengebieden en toe te groeien naar een duurzaam grondwaterpeil dat de bodemdaling en broeikasemissie maximaal beperkt.
3. Maak steviger werk van ruimtelijke adaptatie.
 - a) Ik vind het belangrijk dat de maatlat voor klimaatadaptatie te zijner tijd goed geborgd wordt en toegepast, bijvoorbeeld bij overheidsaanbestedingen in vastgoed en infrastructuur, en voor aanvragen en verlening van bouwvergunningen. Borg zo de resultaatsdoelen voor gevolgbeperking van overstromingen, wateroverlast, droogte, hitte en voor natuurinclusief bouwen.
 - b) Onderzoek, ook voor de lange termijn, de doeltreffendheid en de prikkelwerking van het financiële instrumentarium dat de verschillende overheden tot hun beschikking hebben.

Deze brief sluit af met oproep van de deltacommissaris om te komen tot 'deltalocaties' waar in de uitvoering klimaatadaptatie en andere maatschappelijke opgaven samen komen.

Link: [Adviesbrief deltacommissaris Maak werk van klimaatadaptatie, 6 april 2022](#)

Kabinetsreactie

Kabinetsreactie op dit ongevraagd advies is opgenomen in de WGO-brief' die IenW maakt t.b.v. het WGO in het najaar 2022.

Link: [Kamerbrief voor het Wetgevingsoverleg Water van 21 november 2022 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Stand van zaken

Context: Deltacommissaris Peter Glas stuurde dit ongevraagd advies naar ministers Harbers, Staghouwer, Van der Wal en De Jonge als nieuwe bewindspersonen in het nieuw aangetreden kabinet Rutte IV. Achtergrond is de onderschrijving van het coalitieakkoord om de uitvoering van het nationale Deltaprogramma te versnellen en de gezamenlijke zorg van de stuurgroep dat deze afspraken uit het coalitieakkoord ook in de praktijk voldoende opvolging moeten gaan krijgen en doorvertaling in afspraken op alle niveaus.

- Diverse deeladviezen worden opgepakt in de WBS-brief. De structurerende keuzes uit die brief zijn vervolgens ook opgenomen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en de ruimtelijke arrangementen waar de provincies en NOVEX regio's aan werken.
- Voor de landelijke maatlat wordt er door BZK/IenW gekeken naar de wettelijke borging.
- Deltalocaties: het formeel aanwijzen van enkele deltalocaties is niet overgenomen door het kabinet omdat naar de mening van het kabinet heel Nederland eigenlijk een 'deltalocatie' is. De ministeries van IenW en BZK hebben in samenspraak met de deltacommissaris wel een lijst met pilotlocaties opgesteld. Doel van het werken met pilots is dat bij deze locaties de 'water en bodem sturend-instrumenten' zoals de maatlat en het ruimtelijk afwegingskader kunnen worden getoetst, no-regret-keuzes/investeringen (ook na 2030) kunnen worden voorkomen en er een Community of Practice kan worden gecreëerd. Het werken met pilots kwam tevens naar voren bij het gecombineerde Bestuurlijk Overleg Water/VRO van 19 april 2023 waarbij minister van VRO 'Zuidplaspolder' noemde als locatie/pilot waar je kunt laten zien waar je – ondanks de ligging – klimaatadaptief kunt bouwen.

Advies	<p>1. Maak meer werk van gevolgbeperking, bewustwording en crisisbeheersing van meerlaagsveiligheid:</p> <ol style="list-style-type: none"> Neem heldere prestatie-eisen op in de door het kabinet aangekondigde 'landelijke maatlat klimaatadaptief bouwen', en laat het water- en bodemsysteem hierbij sturend zijn, en leg dit vast. Pak dit thema gezamenlijk beter op in de volgende ronde stresstesten, risicodialogen, uitvoeringsagenda's en kaders voor ruimtelijke plannen, inclusief de toetsing. Bepaal samen met de veiligheidsregio's en koepels van decentrale overheden welke partij de regie bij gevolgbeperkingen bij overstromingen moet oppakken. <p>2. Geef transities in het landelijk gebied een vliegende start en benut de aanpak van het Deltaprogramma:</p> <ol style="list-style-type: none"> Benut de maatregelen en organisatie van het Deltaprogramma als instrument en hulpmiddel voor de uitvoering van de transitie in het landelijk gebied. Gebruik vooruitlopend op de definitieve vaststelling van nieuwe financieringsarrangementen voor het transitiefonds de reeds bestaande financieringsarrangementen, zoals deze onder meer vanuit het Deltafonds al worden gehanteerd. Koppel waar mogelijk de opgaven in het landelijk gebied voor natuurherstel en duurzame landbouw aan de doelen van het Deltaprogramma. <p>3. De tijd van vrijblijvendheid is voorbij, ga echt aan de slag!</p> <p>Link: Deltaprogramma 2023 (Printversie) Publicatie Deltaprogramma</p>
Kabinetsreactie	<p>1. a) Het kabinet werkt aan een richtinggevend kader waarin Water en Bodem Sturend gaan zijn in de Ruimtelijke Ordening, met tevens als doel om schade en maatschappelijke ontwrichting door de effecten van extreme weerscondities te verminderen of indien mogelijk te voorkomen. Heldere prestatie-eisen voor gevolgbeperkende maatregelen bij klimaatadaptief bouwen zijn al onderdeel van het lenW-beleidsprogramma en de nationale aanpak Klimaatadaptatie Gebouwde Omgeving van het ministerie van BZK.</p> <p>Er worden bestuurlijke afspraken met de waterschappen gemaakt om aanvullend op huidige reserveringen extra ruimte te reserveren voor toekomstige versterkingen rond waterkeringen.</p> <p>Een evaluatie van de Beleidslijn grote rivieren is in gang gezet, waarvan de resultaten in 2023 beschikbaar komen.</p> <p>a, b en c) Eind dit jaar geeft de beleidstafel haar eindadvies over "gevolgbeperking overstroming". Het kabinet zal samen met onder andere de veiligheidsregio's bepalen hoe de regietaak het beste kan worden ingevuld.</p> <p>2. a, b en c) Het Rijk wil de transitie in het landelijk gebied op gang brengen via gezamenlijke (rijk-regio) gebiedsgerichte uitwerkingen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Het Deltaprogramma kan hier in belangrijke mate aan bijdragen door mede in die gebiedsuitwerkingen de samenhang tussen de veelheid aan opgaves te bewaken en prikkels te geven om de opgaves in samenhang aan te pakken.</p> <p>Daarnaast zijn de Deltaprogramma's voor Zoetwater (DPZW) en Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) in de startnotitie NPLG opgenomen in de lijst met 'Voorbeelden van programma's die inhoudelijk sterke samenhang vertonen en waarmee landelijk en op gebiedsniveau intensieve samenwerking nodig is'. Waar mogelijk zullen bestaande financieringsinstrumenten worden benut, om snel te kunnen starten met de uitvoering van maatregelen.</p> <p>3. a, b en c) In het Coalitieakkoord is afgesproken dat 'water en bodem sturend worden bij ruimtelijke planvorming'. We kunnen stellen dat klimaatverandering een zeer essentieel en urgent uitgangspunt is dat tot veranderingen in onder andere het ruimtelijk beleid en klimaatbeleid zal moeten leiden.</p> <p>De komende maanden werkt lenW ruimtelijke keuzes met betrokken departementen en medeoverheden nader uit. De Tweede Kamer zal nog nader geïnformeerd worden over de invulling hiervan en de positionering ten opzichte van andere programma's zoals het NPLG.</p> <p>Tijdens het Commissiedebat Water op 7 juni jl. is, naar aanleiding van een vraag van het Kamerlid Grinwis, toegezegd dat inzicht zal worden gegeven in de manier waarop tot vernieuwde deltabeslissingen zal worden gekomen. In 2022 start de voorbereiding van de tweede zes-jaarlijkse herijking van de deltabeslissingen en regionale voorkeursstrategieën van 2015 en 2021. Dit najaar stuur ik uw Kamer een brief over de nadere uitwerking van Water en Bodem Sturend. Tegelijkertijd zijn we bezig om de benodigde stappen te zetten waarmee we willen voorkomen dat de adaptatieopgave nog verder toeneemt.</p>
Stand van zaken	<p>Dit vindt zijn beslag in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Landelijke maatlat voor een groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving - Water en Bodem Sturend-brief: www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/11/25/water-en-bodem-sturend - Evaluatie Beleidslijn Grote Rivieren - Beleidstafel Wateroverlast en Hoogwater - WBS-vertaling naar het NPLG en ruimtelijke arrangementen - Deltafonds-geld zoetwater en RA zorgt voor impuls uitvoering concrete maatregelen - Tweede herijking deltabeslissingen en voorkeursstrategieën in DP2027

2023

08-05-2023

Brief aan nieuwe bestuurders provincies en waterschappen over bijdrage Deltaprogramma aan ruimtelijke opgaven

Advies	<p>Provincies en waterschappen zijn belangrijke partners in het Deltaprogramma. De deltacommissaris richt zich in de brief tot de nieuwgekozen Statenleden van de Provincies en leden van de Algemene Besturen van Waterschappen. Hij vraagt aandacht voor de urgente opgaven waarvoor we in Nederland door klimaatverandering gesteld staan en de kansen die een goede samenwerking biedt, zodat ook de generaties na ons hier veilig en in welvaart kunnen blijven leven en werken. In het bijzonder vraagt hij aandacht voor:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Opgaven zijn urgent, we moeten nú al aan de slag met de kaders van water en bodem sturend2. Ruimte reserveren voor de toekomstige wateropgaven3. Stilstaan bij de consequenties van de keuzes van vandaag voor de lange termijn <p>Keuzes maken moet. De kennis, inzichten, uitvoeringscapaciteit en maatregelen uit het Deltaprogramma staan de provincies en waterschappen ter beschikking bij de ruimtelijke puzzel en het werken aan de urgente opgaven. Link: Brief deltacommissaris over bijdrage Deltaprogramma aan ruimtelijke opgaven, mei 2023</p>
Kabinetsreactie	N.v.t.
Stand van zaken	n.t.b.

20-07-2023

Aanbiedingsbrief Deltaprogramma 2024

Advies	<ol style="list-style-type: none">1. <i>Pas een generatietoets toe bij beslissingen over de ruimtelijke inrichting van Nederland</i>, met als aanbod om dit idee samen met jongeren en de partners van het Deltaprogramma te omarmen en nader uit te werken. Inzet van de deltacommissaris is om de ontwikkelde toets in ieder geval toe te passen bij het herijken van de deltabeslissingen en voorkeursstrategieën in 2026.2. <i>Betrek burgers rechtstreeks bij de aanpak van klimaatadaptatie</i>, met als advies om de komende jaren praktijkervaring op te doen met verbreding van participatie naar nieuwe vormen. Bijvoorbeeld het instellen van een burgerberaad bij projecten of programma's ten behoeve van grootschalige, klimaatbestendige maatregelen.3. <i>Maak scherpere keuzes op korte termijn</i> om de wegen naar een klimaatbestendige toekomst open te houden. Hierbij vraagt de deltacommissaris expliciet aandacht voor:<ol style="list-style-type: none">a) de duurzame beschikbaarheid van grondwater en de gegevensverzameling hiervoorb) het grensoverschrijdende karakter van opgaven voor grond- en oppervlaktewater en de behoefte aan internationaal gedeelde kennis voor een grensoverschrijdende, integrale benadering van het watersysteem. Het advies is om de verkenningen die hieraan gewijd zullen worden te koppelen aan de agendering binnen de internationale riviercommissies, te bezien welke capaciteit nodig is en of een proactieve bijdrage van Nederland het proces kan versnellen.c) voldoende ruimte voor het (veel) meer vasthouden en bergen van water.4. <i>Bruggen blijven bouwen en verankeren in deltabeslissingen en strategieën</i>, met als advies om de verbinding tussen de opgaven van het Deltaprogramma en andere maatschappelijke opgaven zoals de bouwopgave en het Nationaal Programma Landelijke gebied (NPLG) verder te versterken en onderdeel te maken van de in 2026 herijkte voorkeursstrategieën. De oproep is om daarbij de eerdere adviezen van de deltacommissaris te benutten.5. <i>De uitvoering in de regio moet centraal staan</i>; kaders, instrumentarium en samenwerking op rijksniveau moeten daaraan dienstbaar zijn, met als advies:<ol style="list-style-type: none">a) werk vanuit de geest van water en bodem sturend, voordat structurende keuzes (juridisch) geborgd zijn;b) handel anticiperend, overal waar dat kan;c) ontwikkel een structurele financiering uit het Deltafonds, ook voor hitte. <p>Link: DP2024 Publicatie Deltaprogramma</p>
---------------	--

Kabinetsreactie

1. Het kabinet ondersteunt het voorstel om samen met jongeren en partners van het Deltaprogramma het idee van een generatietoets nader uit te werken. Met als inzet om een aanpak te zoeken om de lange termijn impact van onze beslissingen nu nog beter mee te wegen. Het kabinet wil graag dat jongeren bij de uitwerking daadwerkelijk aan de voorkant betrokken worden en de kans geboden wordt om mee te denken met en bij te dragen aan oplossingen. De Jonge Watervisie van de Jonge Klimaatbeweging biedt inspiratie.
 2. Het kabinet omarmt het advies en gaat inwoners de komende periode beter betrekken en meer ruimte bieden om mee te denken. Het kabinet onderkent tevens dat veranderingen alleen mogelijk zijn als er sprake is van bewustwording. De Beleidstafel wateroverlast en hoogwater heeft waterbewustzijn daarom als extra laag toegevoegd aan het principe van het meerlaagsveiligheidsdenken (preventie, gevolgbeperving, crisisbeheersing en herstel). Een toolkit 'Basiscommunicatie wateroverlast, overstroming, hitte en droogte' voor gemeenten, is inmiddels uitgewerkt. Samen met de deltacommissaris wil het kabinet de komende jaren graag verkennen welke (nieuwe) vormen van participatie zich lenen om betrokkenheid van inwoners bij de wateropgaven op het gebied van zoetwater, waterveiligheid en ruimtelijke adaptatie te vergroten en te concretiseren. Daarbij wil het kabinet ook kijken waar praktijkervaring opgedaan kan worden en welke rollen de ministeries van IenW, LNV en BZK hierin kunnen vervullen.
 3. Het kabinet deelt de mening dat er echte keuzes nodig zijn. Om te zorgen dat de vastgestelde beleidskaders uit de Kamerbrief Water en Bodem en de uitdagingen op het gebied van klimaatadaptatie daadwerkelijk worden opgepakt, is samen met het IPO, de Unie van Waterschappen en de VNG de uitvoeringsstrategie en -agenda opgesteld. De oproep van de deltacommissaris is een welkom aanbod om samen te werken aan de uitvoering aan twee speerpunten:
 - I. Scherpe keuzes te maken in concrete projecten, zodat voornemens in de dagelijkse praktijk handen en voeten krijgen. Bijvoorbeeld om grondwatervoorraden aan te vullen, is zoveel mogelijk vasthouden en bergen van water cruciaal, maar niet voldoende. Er zijn ook scherpe keuzes nodig over het verminderen van de watervraag en het aanpassen van de ruimtelijke inrichting en het landgebruik aan de waterbeschikbaarheid. Voorkomen moet worden dat optimalisatie van het huidige landgebruik leidt tot een verdere 'lock in' in gebieden waar dit landgebruik op termijn niet houdbaar is. Om een gezond en evenwichtig watersysteem te herstellen moeten maatregelen in plaats daarvan bijdragen aan de transitie van het landelijk gebied.
 - II. Zorgen dat water en bodem sturend écht impact heeft op de Provinciale Programma's Landelijk gebied (PPLG's) als doorvertaling van het NPLG, de Nota Ruimte én herijking van de deltabelissingen.
- a) In de Kamerbrieven van 25 november 2022 over water en bodem sturend en het NPLG staan ook kaders voor grondwater, die in de PPLG's opgenomen moeten worden. Bijvoorbeeld een meet- en registratieplicht, een grondwaterplafond en een voorkeursvolgorde voor onttrekkingen. Er loopt onderzoek naar de mogelijkheid voor het instellen van een landelijke meldingsplicht voor alle onttrekkingen, en mogelijk regionaal zelfs een vergunningsplicht. Naast de mogelijkheden worden de effecten, bijvoorbeeld voor administratieve lasten, onderzocht. De Kamer wordt hierover geïnformeerd voor het WGO Water in november 2023. In de Kamerbrief Water en Bodem Sturend krijgen de laagveen- en zandgebieden extra aandacht. Expliciet dan voorheen is uitgewerkt welke kaders vanuit het water- en bodemsysteem van belang zijn en ook welke consequenties dit heeft voor het ruimtegebruik. Het kabinet is al aan de slag om op de korte termijn naar concrete keuzes toe te werken. Bijvoorbeeld door middel van de Landelijke maatlat voor een groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving¹ en het onlangs gepubliceerde Concept ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving.² De landelijke maatlat geeft aan hoe er klimaatbestendig ingericht en gebouwd kan worden. Het ruimtelijk afwegingskader geeft antwoord op de vraag waar het beste gebouwd kan worden, gezien de plaatsgebonden risico's vanuit het water- en bodemsysteem.
- b) Het kabinet onderschrijft het belang van grensoverschrijdende samenwerking op het riviersysteem en in de regionale, grensoverschrijdende wateren inclusief het toekomstig belang, gelet op klimaatverandering. Op de Rijn, Maas, Schelde en Eems is via internationale riviercommissies³ al een langjarige samenwerking met buurlanden. Een proactieve bijdrage uit Nederland heeft er onder andere toe geleid dat laag water in het Rijn-werkprogramma staat. Verder wordt er gewerkt aan afvoerscenario's in relatie tot klimaatverandering en de waterbehoefte. Met buurlanden worden gesprekken gevoerd om voor grensoverschrijdende regionale wateren (zoals beken en zijrivieren) te komen tot bovenregionale, grensoverschrijdende stresstesten. Het doel is om samen te onderzoeken waar zich in het geval van extreme neerslag knelpunten voordoen. Bekeken wordt wat er in aanvulling op de lopende activiteiten meer moet gebeuren en of een proactieve bijdrage van Nederland dit proces kan versnellen. Voor de Rijn en Maas gebeurt dit deels via het programma Integraal Riviermanagement (IRM).

¹ Kamerstuk 32 813 en 32 847, nr. 1195;

² Kamerstuk 27 625 en 30 015, nr. 658.

³ Het betreft de Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn; Internationale Maascommissie; Internationale Scheldecommissie en het Internationaal Coördinatieoverleg Eems.

4. Het kabinet onderschrijft het belang om (ook in lokale projecten) de samenhang tussen het grote aantal opgaven te bewaken en kijkt actief, bijvoorbeeld in IRM, hoe de verschillende opgaven nog beter met elkaar verbonden kunnen worden. In de nieuwe Nota Ruimte wordt het integrale toekomstperspectief, inclusief concrete keuzes, op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland in 2030, 2050 en een doorkijk naar 2100 geschetst. Het kabinet maakt deze keuzes op basis van een integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Water en bodem zijn daarbij sturend. Daarmee ligt het Deltaprogramma mede aan de basis van de Nota Ruimte. De eerste stap is een contourennotitie, die op korte termijn met de Kamer wordt gedeeld. Het kabinet geeft de deltacommissaris als aandachtspunt mee dat samenwerkingsverbanden niet tot vertraging van opgaven moet leiden. Met de deltacommissaris wil het kabinet graag onderzoeken hoe een nog meer integrale planvorming kan ontstaan. Het bouwen van bruggen tussen oplossingsstrategieën, maar met behoud van focus op de uitvoering van urgente projecten; de kerntaak van het Deltaprogramma.
5. a en b) Het rijk werkt hard aan de borging van de structurerende keuzes van water en bodem sturend. Onder meer door uitwerking van de gezamenlijke uitvoeringsstrategie met provincies, gemeenten, waterschappen en Rijkswaterstaat die later dit jaar aan de Kamer wordt gestuurd.
- c) Het kabinet rekent erop dat binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie de uitwerking van water en bodem sturend voldoende aandacht krijgt. Met als doel dat klimaatadaptatie onderdeel wordt van de beoogde integrale aanpak van de fysieke leefomgeving. De financiering van maatregelen specifiek gericht tegen hittestress kan binnen de huidige kaders niet op rechtmatige wijze (cf. scope Waterwet) uit het Deltafonds worden bekostigd. De vraag of aanpassing van het wettelijke kader wenselijk is, kan in 2024 worden meegenomen in de evaluatie van de Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 en daarnaast bij de herijking van de deltabeslissingen, voorkeursstrategieën en kostenschattings van het Deltaprogramma in 2026. Het kabinet ziet kansen om bij de decentrale overheden opgaves te verbinden en zodoende te komen tot een brede financiering van integrale gebiedsontwikkeling. De aanpak van hittestress is nu al via de Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie mogelijk, als de betreffende maatregelen te koppelen zijn aan maatregelen tegen droogte en/of wateroverlast. Het kabinet gaat graag het gesprek aan over de door de deltacommissaris gesignaleerde uitvoeringsproblemen en het verkennen van mogelijke oplossingsrichtingen.

Stand van zaken

- Voorbereiding verkenning naar welke (nieuwe) vormen van participatie zich lenen om betrokkenheid van inwoners bij de wateropgaven op het gebied van zoetwater, waterveiligheid gestart.
- Grondwater: Het WGO Water wordt verplaatst naar begin 2024.
- De contourennotitie Nota Ruimte is op 6 oktober 2023 aan de Tweede Kamer aangeboden.
- Uitvoeringsstrategie Water en bodem sturend: in ontwikkeling.
- Werkgroep structurele financiering Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie is gestart.

27-11-2023

Advies over de dijkversterkingsoperatie

Advies	<p>De deltagoedmissaris richt zich in deze brief tot de Tweede Kamer, in aanloop naar zijn jaarlijkse gesprek met de vaste Commissie voor Infrastructuur en Waterstaat.</p> <p>De deltagoedmissaris meldt dat recente gegevens aantonen dat de dijkversterkingsopgave in Nederland aanzienlijk duurder en uitgebreider zal zijn dan eerder werd verwacht. Doordat de dijkversterking meer kilometers zal vergen en duurder zal worden dan in 2014 werd voorzien en omdat het KNMI nieuwe klimaatscenario's heeft uitgebracht die wijzen op extremere weersomstandigheden en een versnelde zeespiegelstijging na 2050. De dijkversterking is essentieel voor het behoud van de veiligheid en leefbaarheid van het land.</p> <p>De deltagoedmissaris meldt dat het al genoemde tekort in DP2025 van 3,4 miljard euro voor het Deltaprogramma tot 2050, nu wordt verergerd door de gestegen kosten van de dijkversterkingen. Hij benadrukt dat deze budgettaire druk de uitvoeringskracht bedreigt en maakt zich zorgen over de toenemende kosten en maakbaarheid.</p> <p>Uit het rapport Landelijk Beeld van de staat van de primaire waterkeringen van mei 2023 blijkt dat ongeveer 62% van de waterkeringen in Nederland nog niet aan de wettelijke normen voor 2050 voldoet, wat aanzienlijke kosten met zich meebrengt. De minister van Infrastructuur en Waterstaat schat nu dat de dijkversterkingsopgave tussen de 15,7 en 32,9 miljard euro zal kosten, mogelijk een verdubbeling van de eerdere schatting.</p> <p>Specifiek adviseert de Deltagoedmissaris aan de Tweede Kamer om:</p> <ul style="list-style-type: none">- doortastende afspraken te maken op het gebied van stikstof zodat de dijkversterkingsoperatie op korte termijn kan versnellen;- tot een preciezer inzicht te komen in de kosten van de dijkversterking, want de bandbreedte hierbij is momenteel nog erg groot;- een nominale groeiafspraak te maken voor het Deltafonds; en om- het overleg met de waterschappen te starten over de verdeling van de kosten, met oog voor de draagbaarheid en de onderlinge solidariteit hiervan. <p>Link: www.deltaprogramma.nl/deltagoedmissaris/documenten/publicaties/2023/11/28/brief-deltagoedmissaris-dijkversterkingsoperatie</p>
Kabinetsreactie	<p>N.t.b. De brief is gericht aan de Tweede Kamer, een nieuw kabinet moet nog gevormd.</p>
Stand van zaken	<p>Het gesprek met de vaste Commissie voor Infrastructuur en Waterstaat staat gepland in januari 2024.</p>

Nederland is een laaggelegen land met veel water. Het nationaal Deltaprogramma beschermt Nederland tegen overstromingen, zorgt voor voldoende zoetwater en draagt bij aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting. Op de website van het nationaal Deltaprogramma staat meer informatie over het werk aan onze delta.

Het nationaal Deltaprogramma is een samenwerkingsverband tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Ook kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven denken actief mee.

WWW.DELTAPROGRAMMA.NL

**NATIONAAL
DELTAPROGRAMMA**

**ALLES OP
ALLES
VOOR EEN
VEILIGE EN
LEEFBARE
DELTA**

Dit is een uitgave van:
Deltacommissaris

December 2023, versie 2